

lamak için evde su kalmadığını görünce kendisinin yaşlı olduğunu söyleyerek misafirlerden su getirmelerini istemiş, onların kabul etmemesi üzerine gece karanlığında suya gitmiş, dönüşte bir yıl tarafından sokularak zehirlendiği halde bu durumu misafirlere hissettirmemiş ve o gece vefat etmiştir. Hz. Ömer durumu öğrenince, "Eğer misafir kabul etmek sünnet olmasaydı hiçbir Yemenî'nin misafir edilmemesini emrederdim" diyerek üzüntüsünü ifade etmiş, daha sonra Yemen'deki valisine yazdığı mektupta Ebû Hırâs'ın evinde misafir olan kişilerden onun diyetini almasını emretmiştir.

Ebû Hırâs el-Hüzelî, daha çok methiye ve mersiye yazan bir şair olarak tanınır. Kaynaklarda şiirlerine örnek olarak, Hâlid b. Velîd'in yaktığı Uzzâ adlı putun bekçisi olan Dübeyye es-Sülemî ile müslümanların Huneyn'de esir aldıkları müşrikler arasında bulunan Züheyr b. Acve için yazdığı mersiye zikredilir. Ayrıca Hz. Peygamber'in üstün vasıflarını dile getirdiği çok güzel bir şiirinden söz edilmektedir.

Divanı N. Hell tarafından *Neue Huda-iliten-Diwane* adıyla iki cilt halinde neşredilmiştir (Leipzig 1933).

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Kuteybe, *eş-Şi'r ve's-şu'arâ*, II, 663-664; Ebû'l-Ferec el-İsfahânî, *el-Eğâni*, XXI, 205-228; İbn Abdülber, *el-İstî'ab*, IV, 1636-1637; İbn Hacer, *el-İşâbe* (Bicâvî), II, 364-366; Abdülkâdir el-Bağdâdî, *Hizânetü'l-edeb* (Bulak), I, 213; Cevâd Ali, *el-Mufaşşal*, IX, 872-873; Abdülvehhâb es-Sâbûnî, *Şu'arâ ve devâin*, Beyrut 1978, s. 56-57; Ömer Ferruh, *Târhu'l-edeb*, I, 269-271; Brockelmann, *GAL* (Ar.), I, 84; Zirikî, *el-A'lam* (Fethullah), II, 325; Abdülhalim Hifnî, *Şi'rû's-Se'âlik*, Kahire 1987, s. 123-124; Ch. Pellat, "Abû *Khîrâsh*", *EI*² (İng.), I, 136.

İBRAHİM SARMIŞ

EBÜ HİLÂL el-ASKERÎ

(bk. ASKERÎ, Ebû Hilâl).

EBÜ HUZEYFE

(أبو حذيفة)

Ebû Huzeýfe Mihşem
b. Utbe b. Rebîa
(ö. 12/633)

İlk müslüman olan sahâbilerden.

Künyesiyle tanındığı için adı kesin olarak bilinmemekle birlikte kaynakların çoğunda Mihşem, bir kısmında da Hâşim ve Hüşeym şeklinde geçmektedir. Baba-

sı Utbe b. Rebîa müşriklerin ileri gelenlerindendi. Kırk dördüncü müslüman olduğu rivayet edilen Ebû Huzeýfe, İslâm'ın ilk yıllarında okuma yazma bilen on yedi sahâbîden biriydi. Hz. Peygamber'e **İTİHÂZE*** konusunu sormasıyla meşhur olan Sehle bint Süheyl ile evlendi ve Habeşistan'a yapılan her iki hicrete de onunla birlikte katıldı. Hz. Osman'a baş kaldıranlardan biri olan oğlu Muhammed Habeşistan'da dünyaya geldi. Ebû Huzeýfe Habeşistan'dan Mekke'ye döndü ve Medine'ye hicrete kadar Hz. Peygamber'in yanından ayrılmadı. Medine'ye hicret edince âzatlısı Sâlim'le birlikte Abbâd b. Bişr'in evine misafir olduğu için Hz. Peygamber onunla Abbâd arasında kardeşlik bağı (**muâhât***) kurdu.

Abdullah b. Cahş kumandasında yapılan Batn-ı Nahle Seriyyesi'nde bulunan Ebû Huzeýfe Bedir, Uhud ve Hendek başta olmak üzere bütün gazvelere katıldı. Babası Utbe'yi çok seviyor ve bir gün müslüman olacağını ümit ediyordu. Onu Bedir Gazvesi'nde düşman saflarında görünce çok üzüldü ve kendisini mübarezeye davet etti. Ancak Hz. Peygamber buna engel oldu. Savaş bittikten sonra Resûlullah'ın, "Rabbimin sizin için vaad ettiği şeyin gerçek olduğunu şimdi gördünüz mü?" diyerek Bedir Kuyusu'na attığı müşriklerin cesetleri arasında Utbe'ninki de vardı. Uhud Gazvesi'nde Hz. Hamza'ya yaptıklarıyla tanınan kız kardeşi Hind, Bedir'de babasına karşı takındığı tavır sebebiyle Ebû Huzeýfe'yi bir şirle hicvetti.

İlk müslümanlardan olan Sâlim, Ebû Huzeýfe'nin kölesi olup ona nisbetle Sâlim Mevlâ Ebû Huzeýfe diye anılır. Ebû Huzeýfe Sâlim'i âzat ettikten sonra evlât edindi ve kendisini yeğeni Fâtıma bint Velîd ile evlendirdi. Evlâtlıkların babalarına nisbet edilmesini emreden âyet (el-Ahzâb 33/5) nâzil olduktan sonra da Ebû Huzeýfe Sâlim'i yanından ayırmadı. Ancak ergenlik çağına geldiğinde evlerine teklifsizce girip çıkmasının sakıncalı olabileceğini düşünen Sehle bint Süheyl durumu Hz. Peygamber'e sormuş, o da aralarında süt mahremligi meydana gelmesi için Sâlim'i emzirmesini tavsiye etmişti. Resûlullah'ın verdiği bu ruhsatın sadece bu olaya mahsus olduğu kabul edilmektedir.

Ebû Huzeýfe elli dört yaşlarında iken Yemâme Savaşı'nda âzatlısı Sâlim ile birlikte şehid oldu. Adı çeşitli hadislerde geçmekle birlikte kendisinden sahih isnadlarla hadis rivayet edilmemiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Buhârî, "Meğâzî", 12, 13, "Nikâh", 15; Müslim, "Rađâ", 26-30; İbn Hişâm, *es-Sire*, I, 277, 344, 347; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, III, 84-85; İbn Hibbân, *Meşâhîr*, s. 26; Hâkim, *Ma'rîfetü'ulâmi'l-hadîs*, s. 254; İbn Abdülber, *el-İstî'ab*, IV, 39-40; Süheylî, *er-Ravzü'l-ünûf*, V, 352; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, VI, 70-72; Nevevî, *Tehzîb*, I, 212; Zehebî, *A'lamü'n-nübelâ*, I, 164-167; a.m.f., *el-İber*, I, 12; İbn Hacer, *el-İşâbe*, IV, 42-43; Wensinck, *Mu'cem*, VIII, 57; M. Mustafa el-A'zamî, *Küttâbü'n-nebî*, Riyad 1401/1981, s. 37.

SELMAN BAŞARAN

EBÜ HUZEYFE el-BUHÂRÎ

(أبو حذيفة البخاري)

Ebû Huzeýfe İshâk b. Bişr
b. Muhammed b. Abdillâh
el-Hâşimî el-Buhârî
(ö. 206/821)

Asılsız haber rivayet etmekle tanınan râvi ve tarihçi.

Belh'te doğdu. Daha sonra Buhara'ya göç ederek orada yerleşti ve bundan dolayı Buhârî nisbesiyle tanındı. Hâşimoğullarının **mevlâ***sı olduğu için Hâşimî nisbesiyle de anılmaktadır. İbn İshak, Abdülmelik b. Cüreyr, Mukâtil b. Süleyman, Mâlik b. Enes, Süfyân es-Sevrî ve A'meş gibi meşhur kişilerden hadis ve haber nakletmiş, kendisinden de Seleme b. Şebîb, İsmâil b. İsâ el-Attâr, Muhammed b. Yezid ve Muhammed b. Kudâme el-Buhârî rivayette bulunmuşlardır. Abbâsî Halifesi Hârûnürreşîd'in daveti üzerine Bağdat'a giden Ebû Huzeýfe, İbn Rağbân Mescidi'nde hadis, siyer ve meğâzî okuttu. Halife de kendisinden ders aldı. Daha sonra tekrar Buhara'ya döndü ve 12 Receb 206'da (11 Aralık 821) orada vefat etti.

Ebû Huzeýfe hadis münekkidlerinin âdeta hücumuna uğramış ve daha çok İbn Tâvûs gibi zamanına yetişmediği ve görmediği kişilerden rivayette bulunduğu için suçlanmış, ayrıca güvenilir kişileri alet ederek asılsız haber nakletmekle itham edilmiştir. Hatîb el-Bağdâdî, İsmâil b. İsâ el-Attâr'dan başka hiçbir Bağdatlı'nın ondan bir şey rivayet etmediğini, kendisinden daha çok Horasanlılar'ın rivayette bulunduğunu söyler. Ahmed b. Seyyâr el-Mervezî, Ebû Huzeýfe'yi gafillikle ve zayıf bir hâfızaya sahip olmakla; Ebû Bekir İbn Ebû Şeybe ve Ebû'l-Ferec İbnü'l-Cevzî kezzâblıkla; Ali b. Medîni, İbn Hibbân ve Dârekutnî kezzâb, metrükü'l-hadîs ve ne söylediğini bilmeyen bir kişi olmakla; İbn Adî ile